

Buddha a jeho učení

Autorka se zabývá učením Buddhy a jeho základním souvislostem, včetně pojmové analýzy fundamentálních buddhistických pojmů. Buddhovo učení nejprve zasazuje do kulturně-historického kontextu, jehož znalost je nepostradatelná pro správné pochopení této nauky. V této části vymezuje buddhismus na pozadí náboženské a kulturní tradice spjaté se staroindickými upanišadami. Filosoficky nejrelevantnější část tvoří výklad buddhistického pojmosloví. Je třeba ocenit, že předkladatelka si uvědomuje problematiku interpretačních rámců, když se snaží odlišit původní významy buddhistických pojmů (spjatých s indickým kulturním prostředím) a jejich významy ovlivněné působením západní myšlenkové tradice. Autorka se zde dotkla obecnějšího filosofického tématu, které se týká otázky překladu pojmů jedné kultury do pojmů jiné kultury, jak se jím zabývali především filosofové jazyka ve druhé polovině dvacátého století (např. W.V.O. Quine). V práci se právem upozorňuje na odlišné interpretační přístupy k samotnému buddhismu jako určitému souboru životních a myšlenkových praktik: lze buddhismus vůbec pojímat jako náboženství? Autorka zde jako příklad kladné odpovědi na tuto otázku uvádí přístup M. Eliadeho a jako příklad odpovědi záporné přístup Fišerův (s. 20). V práci se kladou důležité otázky, které se týkají různých interpretací Buddha života, a ukazuje se, že pro buddhismus má Buddha život mnohem menší význam, než má Ježíšův život pro křesťanství. Využívá se zde řada myslitelů. Autorka tím prokazuje schopnost komparovat různé interpretace. Nalezneme zde i širší souvislosti, do nichž se vkládá hlavní téma práce, viz úvahu o Jaspersově osově době na s. 26. Tato úvaha je nicméně přejatá ze sekundární literatury. Autorka rovněž prokazuje schopnost samostatného úsudku, jak o tom svědčí její polemiky s určitými interpretacemi, např. na s. 30.

V části věnované výkladu Buddhovy nauky se pozornost zaměřuje na ústřední pojem dharma a na čtyři vznešené pravdy v celé škále jejich významů a interpretačních možností. Na některých místech autorka provádí komparaci těchto interpretací a zabývá se např. otázkou uspořádání jednotlivých bodů „osmidílné stezky“ (s. 42). Při výkladu duše je naznačen rozdíl mezi Buddhovým učením a Platonovou naukou o duši, ale opravdu pouze naznačen (s.48). Jejich rozdílnost by se měla prezentovat ve větší škále odstínů. Ve stávající podobě působí toto srovnání jako interpretační pahýl. Navíc není jasné, jaké místo mají tato srovnání v základní koncepci celé práce: mají ukázat odlišné významy jednotlivých pojmů, jako je duše, bytí, život v západní myšlenkové tradici a v buddhismu? Pak je těchto srovnání příliš málo a vyvolávají dojem zkratkovitosti. Dále se věnuje příliš malá pozornost pojmu „nirvána“, který, jak se říká na s. 52, představuje vyvrcholení duchovní cesty buddhismu, a jsou mu věnovány čtyři řádky.

Údaj na s. 65 neodpovídá skutečnosti. Na konci dvacátého století nežilo na světě 1,2 miliarda lidí, jak vyplývá z konstatování, že pět set milionů buddhistů tvoří asi 40% celkového počtu obyvatel planety.

Práci doporučuji k obhajobě.